

Datum

2025-12-08

Adress

205 80 Malmö

Diarienummer

FSN-2025-5995

Yttrande

Till

Kommunstyrelsen

**Remiss angående Remiss Finansdepartementet -
Goda möjligheter till ökat välstånd (SOU 2024:29)
och Fler möjligheter till ökat välstånd (SOU 2025:96)
STK-2025-1560**

Funktionsstödsnämnden föreslås lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Utredningens slutbetänkande spannar över en bredd av områden och totalt presenteras 188 förslag och bedömningar. Funktionsstödsnämnden har valt att särskilt fokusera på de förslag och bedömningar i slutbetänkandet som bedöms ha mer direkt koppling till nämndens uppdrag och målgrupp.

Yttrande

Utredningen spannar över en bredd av områden. Funktionsstödsnämnden har valt att särskilt fokusera på de förslag och bedömningar i slutbetänkandet som bedöms ha mer direkt koppling till nämndens uppdrag och målgrupp.

Nämnden vill dock framhålla att det i utredningens mer analyserande avsnitt förs resonemang som kan ha negativ effekt för nämndens målgrupper. Nämnden anser inte att dessa resonemang alltid syns i själva förslagen som utredningen lägger fram men vill ändå belysa riskerna med sådana resonemang. Ett sådant exempel är att utredningen i avsnitt 17.2 beskriver ”att det teoretiskt är möjligt att uppnå större effekter på ekonomins samlade produktivitet om vårdsystemet till exempel skulle prioritera vårdbehov hos högproduktiva individer i arbetsför ålder framför individer med potentiellt större behov.” Nämnden vill påtala riskerna med att föra resonemang, även om de är teoretiska, där endast produktivitet värderas.

Kapitel 4: Digitalisering och AI

4.4.2 Tillgängliggör svenska data

Förslag: Förstärk arbetet på Kungliga biblioteket (KB) att tillsammans med lämpliga samarbetspartners utveckla AI-modeller för svensk offentlig sektor.

Nämnden vill framhålla att det är viktigt att offentlig sektor medverkar i framtagandet och att det bör utföras tillsammans med andra offentligt finansierade alternativ såsom Svea GPT och AI Sweden.

Förslag: Utforma offentlighets- och sekretesslagen, OSL, omvänt så att informationsutbyte som huvudregel är tillåtet mellan myndigheter.

Nämnden är positiv till intentionen att underlätta informationsutbyte mellan myndigheter. Detta skulle kunna ge snabbare och mer träffsäkra bedömningar och även kunna förebygga olika typer av välfärdsfusk. Nämnden vill dock betona att uppgifter kring enskilda aktuella inom socialtjänsten är känsliga och skyddade av offentlighets- och sekretesslagen. Det behöver därför noggrant övervägas i vilka fall det skulle vara berättigat att dela uppgifter från socialtjänsten.

4.4.4 Förbättra den digitala infrastrukturen i offentlig sektor

Förslag: Tilldela Digg medel för bidragsutbetalning till andra myndigheter för mindre förvaltningsgemensamma investeringar i digital infrastruktur och digitala lösningar.

Nämnden är positiv till förslaget. Nämnden vill framhålla att det är viktigt att det sker koordinering mellan bidragsgivande myndigheter för att undvika onödig administration och otydlighet genom att olika instanser ger bidrag till liknande satsningar.

Kapitel 10: Bostadsmarknaden

10.4.1 En reformerad hyresmarknad

Förslag: Reformera och omreglera hyressättningsmodellen. Hyressättningen görs mer efterfrågebaserad och ger potentiella och nuvarande hyresgästers preferenser ett ökat genomslag. Den nya modellen fasas in stegvis, genom att ett tak för maximal årlig hyreshöjning införs. Modellen innebär att besittningsskyddet förblir starkt. Skatten på vissa hyresfastigheter höjs tillfälligt. Åtgärder som minskar segregationen bör övervägas.

Utredningens förslag om en reformerad hyresmarknad med mer marknadsstyrd och oreglerad hyressättning bedöms kunna få omfattande negativa konsekvenser för

personer med funktionsnedsättning inom flera livsområden. Mot denna bakgrund ställer sig nämnden kritisk till förslagen.

Försämrade ekonomisk trygghet

Personer med funktionsnedsättning har generellt sett sämre ekonomi än övriga befolkningen. Data från Statistiska centralbyrån (SCB) visar att omkring 21 procent av personer med funktionsnedsättning upplever att det är svårt eller mycket svårt att få hushållets ekonomi att gå ihop, jämfört med cirka 8 procent i övriga befolkningen. Vidare saknar 37 procent av gruppen kontantmarginal – det vill säga möjlighet att betala en oväntad utgift på 14 000 kronor inom en månad – jämfört med 20 procent i övriga befolkningen. Över 40 procent uppger att de är oroliga för hur det ska gå med det egna hushållets ekonomi under det närmaste året, jämfört med 20 procent i den övriga befolkningen, och en fjärdedel av personer med funktionsnedsättning lever i fattigdom, enligt en rapport från Myndigheten för delaktighet.

Enligt uppskattningar som utredningen refererar till skulle den föreslagna omregleringen av hyresmarknaden innebära hyreshöjningar motsvarande totalt 32 miljarder kronor per år. Eftersom personer med funktionsnedsättning generellt har en svagare ekonomisk ställning än den övriga befolkningen, menar nämnden att dessa kostnadsökningar skulle drabba gruppen särskilt hårt. Förslagen kan förväntas leda till minskade ekonomiska marginaler, ökad skuldsättning och ett ökat behov av ekonomiskt bistånd. Detta bekräftas också i utredningen där det konstateras att förslaget skulle leda till ökad ojämlikhet och att ”friare och högre hyror tenderar att främst träffa låginkomsttagare, som i större utsträckning hyr sin bostad och använder en större del av sin inkomst på boende”.

Försämrade möjligheter till självbestämmande och delaktighet

Personer med funktionsnedsättning är i hög grad beroende av hyresrätten som upplåtelseform. 52 procent av personer med funktionsnedsättning bor i hyresrätt, jämfört med 33 procent av den övriga befolkningen. Gruppens generellt svagare ekonomiska ställning medför att utbudet av bostäder redan i dag är begränsat, och begränsas ytterligare av att delar av gruppen är i behov av tillgänglighetsanpassade bostäder.

Med fri hyressättning riskerar en ännu större del av hyresmarknaden att bli oåtkomlig för personer med funktionsnedsättning. Detta ökar risken för att personer i gruppen tvingas in i otillgängliga bostäder i mer perifera bostadsområden med sämre fysisk tillgänglighet och längre avstånd till vård, stöd och samhällsservice. Därtill ökar risken för hemlöshet, tillfälliga och osäkra boendelösningar samt ett ökat beroende av anhöriga eller kommunala särskilda boenden.

Kapitel 11: Kriminalitet och tillit

11.3.4 Samla, dela och tillgängliggöra information

Förslag: Ett utförarregister för privata utförare av all offentligt finansierad verksamhet införs.

11.3.7 Skärpta krav och möjlighet att ta ut avgifter för kontroll

Förslag: Det kommunala ansvaret för kontroll och uppföljning av verksamheter som lämnats över till privata utförare skärps.

Förslag: Kommuner och regioner ges rätt att ta ut avgifter från privata utförare för den kontroll som utförs enligt bestämmelserna i kommunallagen (2017:725).

Funktionsstödsnämnden är positiv till de tre förslagen och menar att ett utförarregister och den ökade kontrollen kan underlätta motverkandet av kriminella aktörer inom välfärden.

11.3.11 Förändra systemet med personlig assistans

Bedömning: Systemet med personlig assistans bör förändras för att motverka att kriminella och oseriösa aktörer verkar inom systemet. Om förändringar inom nuvarande system inte kan genomföras på ett sätt som framgångsrikt utestänger kriminella och oseriösa aktörer bör strukturen förändras, t.ex. genom att återta driften till att endast ske i offentlig regi.

I remissen hänvisas till att regeringen nyligen gett en utredare i uppdrag att lämna förslag på åtgärder som gör personlig assistans mer motståndskraftigt mot välfärdsbrottslighet. Produktivitetskommissionen menar att utredarens förslag bör genomföras om de innebär en väsentlig förbättring när det kommer till att motverka att kriminella aktörer verkar inom systemet. Om utredarens förslag inte bedöms åtgärda utmaningarna i tillräcklig utsträckning menar kommissionen att nuvarande struktur bör förändras, exempelvis genom att driften återtas till att endast ske i offentlig regi.

Funktionsstödsnämnden menar att detta är en större fråga och att mer underlag behövs för att kunna ta ställning.

Kapitel 13: Kommunsektorn

13.3.1 En garantimodell för kommunsektorns finansiering

Förslag: En statlig garantimodell för kommunsektorns finansiering införs.

Nämnden instämmer i utredningens bedömning om att statens nuvarande modell för finansiering av kommunsektorn bör ses över för att tillförsäkra goda ekonomiska planeringsförutsättningar och därmed ett effektivt resursutnyttjande i kommunerna.

SKR har under många år drivit frågan om att statsbidragen borde värdesäkras och hänvisat till att i de nordiska grannländerna sker en uppräknings av statsbidragen. Den värdesäkring som SKR förespråkar innebär att både de generella och de riktade bidragen räknas upp i takt med priser, löner och demografi.

Produktivitetskommissionen bedömer dock att ett indexerat generellt statsbidrag inte är en önskvärd finansieringsmodell. Den garantimodell som kommissionen föreslår verkar endast i tider av väsentliga förändringar i skatteunderlagsutvecklingen, genom att staten garanterar kommunsektorns en viss årlig skatteunderlagsutveckling. Produktivitetskommissionen tar inte ställning till en specifik garantinivå men för ett resonemang kring en nivå om två procent. Detta leder till bedömningen att en garantimodell skulle vara mindre utgiftsdrivande för staten, särskilt med tanke på att skatteunderlagsutvecklingen endast har understigit två procent vid ett tillfälle de senaste trettio åren.

Nämnden välkomnar en garantimodell för kommunal finansiering men förespråkar värdesäkrade statsbidrag via en indexeringsmodell motsvarande utvecklingen för priser, löner och demografi snarare än för skatteunderlagsutvecklingen.

13.3.2 Bättre redovisning för förbättrad tydlighet

Förslag: En redovisning av hur förändrade statsbidrag och reformer påverkar kommuner och regioner ska göras i budgetpropositionen.

De riktade statsbidragen utgör en viktig finansieringskälla för funktionsstödsnämndens satsningar och utvecklingsarbete i enlighet med nationella omställningar och förändringsuppdrag. Regeringens budgetproposition utgör därmed ett viktigt underlag för nämndens planering inför det nästkommande budgetåret. Nämnden instämmer i att det finns en otydlighet i budgetpropositionen gällande regeringens planerade satsningar och att informationen om avslutade och nya riktade statsbidrag samt eventuell övergång till generella statsbidrag är bristfällig. Detta leder till en osäkerhet gällande finansieringen av nämndens tilltänkta satsningar under det kommande

budgetåret och därmed vid fördelningen av ekonomiska resurser i den interna budgetramen.

Nämnden välkomnar därför utredningens förslag om att regeringen tydligare redovisar i budgetpropositionen hur förändrade satsningar och nya reformer påverkar kommuner och regioner.

13.3.3 Metoder för att kunna mäta produktivitsutvecklingen

Bedömning: Produktivitsmätningar i offentlig sektor bör baseras på prestationsmått som kvalitetsjusteras där så är möjligt.

Förslag: SCB ges i uppdrag att ta fram och utveckla metoder och mått för kvalitetsjusterade produktionsvolym, samt att kontinuerligt hålla dessa mått uppdaterade i tidsserier.

Nämnden ser positivt på förslaget om nationella kvalitetsjusterade prestationsmått framtagna av SCB. Dessa kan användas som viktiga nyckeltal vid analys av kostnads-, volym- och kvalitetsutvecklingen över tid både inom den egna kommunen och i jämförelse med andra kommuner.

13.3.4 Statsbidragsportal och sektorsbidrag

Förslag: En statsbidragsportal för samtliga riktade statsbidrag tas fram, där all information om bidragen samlas och där ansökan, återrapportering samt redovisning sker.

Förslag: Minska antalet riktade statsbidrag, framför allt inom områdena utbildning och hälso- och sjukvård, genom att de avslutas eller inordnas i sektorsbidrag.

Funktionsstödsnämnden instämmer i kommissionens konstaterande om att ett stort antal statsbidrag innebär ett stort antal styrsignaler, och att resurser behöver ägnas åt administration, exempelvis för ansökan och återrapportering. Kommissionens förslag om inrättandet av en statsbidragsportal som samlar samtliga statsbidrag till kommunsektorn, i syfte att göra administrationen för bidragen så lätthanterlig som möjligt, är välkommet.

Nämnden har även länge framhållit att generella och långsiktiga satsningar ger bättre förutsättningar för en stabilare utveckling och verksamhet. Även SKR har länge drivit frågan om mer generella än riktade statsbidrag till kommunsektorn samt framfört behovet av tidiga besked och långsiktiga planeringsförutsättningar. Därför instämmer nämnden i kommissionens bedömning om att en stor andel av de riktade statsbidragen bör inordnas i sektorsbidrag, det vill säga statsbidrag med breda användningsområden utan omfattande detalj- och redovisningskrav.

Att avsluta vissa befintliga riktade statsbidrag, vilket kommissionen föreslår som alternativ, är däremot inte att föredra, anser nämnden. För funktionsstödsnämnden är det av största vikt att statsbidrag som funnits under många år och som är riktade till verksamheter som exempelvis personligt ombud eller psykisk hälsa består och att finansieringen av väletablerade och samhällsviktiga insatser inte urholkas.

13.3.5 Kommunala bolag och dold mervärdesskatt

Förslag: Schablonersättningsnivåerna till kommuner och regioner för s.k. dold mervärdesskatt sänks.

Funktionsstödsnämnden vill framhålla att förslaget med all sannolikhet skulle innebära ett betydande intäktsbortfall och därmed en negativ påverkan på nämndens ekonomi.

Det handlar om momsåtersökningen som grundar sig på kommuners och regioners rätt att få ersättning för den så kallade dolda mervärdesskatt som de betalar vid upphandling av skattefri verksamhet inom sjukvård, tandvård, social omsorg och utbildning. Syftet med ersättningen är att främja konkurrensneutralitet mellan utförande av verksamhet i egen eller extern regi.

Att förslaget skulle innebära ett intäktsbortfall för kommunen framgår tydligt av utredningen som bedömer att förslaget medför att statens budget förstärks med cirka 1,68 miljarder kronor i 2024 års prisnivå, samtidigt som kommunsektorns inkomster minskar med samma belopp.

Funktionsstödsnämnden erhåller i dagsläget en intäkt och drygt 20 miljoner kronor via momsåtersökningen årligen.

Ordförande

Roko Kursar

Ansvarig utredare

Ellen Andersson

[Här anger du om det finns reservationer/särskilda yttranden.]